

Mai Kyllönen

TOISEN KORJAUKSET SYMMETRISISSÄ PODCASTKESKUSTELUSSA

Keskustelunanalyytinen tarkastelu yhteisen ymmärryksen
rakentamisesta joovai?-podcastissa

Informaatioteknologian ja viestinnän tiedekunta

Kandidaatintutkielma

Joulukuu 2024

TIIVISTELMÄ

Mai Kyllönen: Toisen korjaukset symmetrisessä podcastkeskustelussa: keskustelunanalyttinen tarkastelu yhteisen ymmärryksen rakentamisesta joovai?-podcastissa

Kandidaatintutkielma

Tampereen yliopisto

Kielten tutkinto-ohjelma

Joulukuu 2024

Tutkielmassa tarkastellaan symmetrisessä podcastkeskustelussa tuotettuja toisen korjauksia. Tutkielman tavoitteena on selvittää, millaisia toisen korjauksia symmetrisessä podcastkeskustelussa tehdään, miten ne ratkaistaan sekä millaisissa podcastvuorovaikutuksen ongelmatilanteissa toisen korjauksia esiintyy.

Tutkielman aineistona toimii Jami Kiskosen, Daniel Klimscheffskij'n ja Veeti Ossin julkaiseman joovai?-podcastin toisen tuotantokauden 10. jakso, joka on julkaistu sosiaalisen median musiikkialusta Spotifyssa 31.8.2021. Aineiston rajausta perustuu siihen, että jakso on ajalta, jolloin joovai?-podcast on ollut aktiivisesti käynnissä. Se ilmentää podcastille tyypillistä vuorovaikutusta, sillä esimerkiksi tieto podcastin päättymisestä ei vaikuta sen sisältöön tai rakenteeseen. Aineisto on litteroitu keskustelunanalyysin merkintätapaa noudattaen. Litteraattikatkelmat havainnollistavat tutkielmassa, millaisia toisen korjauksia aineistossa esiintyy.

Tutkielman teoreettinen viitekehys ja menetelmä pohjautuvat korjausjäsennykseen, joka on yksi keskustelunanalyysin tunnistamista jäsennyksimuodoista. Tutkielma tuo suomalaiseen keskusteluntutkimukseen uuden näkökulman tarkastelemalla symmetristä podcastvuorovaikutusta, joka yhdistää arkikeskustelun ja institutionaalisen keskustelun piirteitä ainutlaatuisella tavalla. Lisäksi se tuottaa tietoa podcastkontekstin vaikutuksesta vuorovaikutuksen rakenteisiin ja käytäntöihin.

Tutkielman tulokset osoittavat, että podcast- ja arkikeskustelulla on monia yhteisiä piirteitä. Niissä esiintyy aiemmassakin keskusteluntutkimuksessa tunnistettuja korjaustyyppisiä. Lisäksi aineistona käytetty podcastkeskustelu sisältää arkikeskustelun tapaan spontaaneja ja ennakoimattomia käännteitä, jotka luovat korjausaloitteille tilaa ja tarpeen. Käy myös ilmi, että aineiston keskustelu poikkeaa arkikeskustelusta siten, että se sisältää vain vähän avoimia korjausaloitteita. Tähän yhdistyneenä aineiston ymmärrysehdokkaiden runsaslukisuus tukee päätelmää siitä, että intersubjektiivisuuden ylläpito on tekstilajissa tärkeä tavoite, ja onnistuessaan se yhdistää keskustelijoita sekä toisiinsa että yleisöön.

Avainsanat: podcast, keskustelunanalyysi, korjausjäsennyys, korjausaloite, arkikeskustelu

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -ohjelmalla.

SISÄLLYS

1 Johdanto	3
2 Tutkimuskysymykset ja -aineisto	5
2.1 Tutkimuskysymykset.....	5
2.2 Aineistona joovai?-podcast.....	5
3 Teoreettinen tausta ja tutkimusmenetelmä	6
3.1 Symmetrinen podcastkeskustelu suhteessa arkiseen ja institutionaaliseen keskusteluun	6
3.2 Korjausjäsenitys.....	7
3.3 Aiempi korjaustutkimus	9
3.4 Keskustelunanalyttinen menetelmä.....	10
4 Analyysi	12
4.1 Aineiston korjausaloitteiden jakauma	12
4.2 Ymmärrysehdokkaat.....	13
4.3 Kysymyslauseet.....	16
4.4 Avoimet korjausaloitteet.....	19
4.5 Ongelmavuoroa toistavat korjausaloitteet.....	21
4.6 Korjauksen rajankäyntiä.....	25
5 Päätäntö	28
Lähteet	29
Liite 1	31

1 JOHDANTO

Kielellinen toiminta on sosiaalista ja tarkoituksenmukaista. Tomasellon (2008: 343) mukaan vuorovaikutus perustuu yhteisesti jaettuihin merkityksiin ja tavoitteisiin, joiden avulla osallistujat luovat ja ylläpitävät sitä. Yhteinen ymmärrys muodostaa perustan merkitysten välittämislle ja keskustelun mielekkäälle edistämislle. Vuorovaikutus siis edellyttää intersubjektiivisuutta. Keskusteluissa kuitenkin esiintyy väistämättä tilanteita, joissa se on lähellä murtua. Näissä tilanteissa keskustelijat hyödyntävät erilaisia korjauskäytänteitä, joiden avulla yhteinen ymmärrys pyritään säilyttämään (ks. Sorjonen 1997).

Kandidaatintutkielmani aihe on yhteisen ymmärryksen rakentuminen ja ylläpitäminen symmetrisessä podcastkeskustelussa. Tarkastelen keskustelunanalyysin keinoin *joovai?*-podcastin jaksoa ja selvitän, millaisia toisen korjauksia siinä tehdään sekä miten nämä tilanteet ratkaistaan. Symmetrisyydellä viitataan siihen, että keskustelijoiden välinen suhde on tasa-arvoinen, ja he osallistuvat keskusteluun samanlaisista lähtökohdista. Podcast on siinä keskustelevien yhteinen projekti. Lisäksi kaikkien äidinkieli on suomi.

Symmetrinen podcastkeskustelu asettuu piirteiltään arkikeskustelun ja institutionaalisen keskustelun väliin. Se muistuttaa arkikeskustelua muun muassa siten, ettei se seuraa tiukkaa käsikirjoitusta, minkä myötä keskustelu on luonteeltaan ennalta-arvaamatonta ja spontaania. Keskustelijat ovat kuitenkin tietoisia tilanteen tallentamisesta, julkisuudesta ja yleisön läsnäolosta. Näiden tiedostaminen saattaa vaikuttaa keskustelun rakenteeseen, mikä voi näkyä käytännössä esimerkiksi kielenkäytön tarkkuutena ja mahdollisimman sujuvaan vuorovaikutukseen pyrkimisenä. Podcastkeskustelu yhdistää näin arki- ja institutionaalisen keskustelun piirteitä ainutlaatuisella tavalla.

Symmetrisen podcastkeskustelun tarkastelu tuo uuden näkökulman suomalaiseen keskustelututkimukseen, jossa korjauksia on tutkittu lähinnä arkikeskustelussa (Kurhila & Lilja 2017), epäsymmetrisessä keskustelussa esimerkiksi äidinkielisten suomenpuhujien ja kielenoppijoiden välillä (Lilja 2010) sekä yksittäisten korjausilmiöiden tasolla (Haakana 2011; Haakana & Visapää 2014). Podcast on 2020-luvulla paljon kulutettu tekstilaji, ja sen vuorovaikutuspiirteiden tutkimus avaa uusia katsantotapoja mediavälitteisen keskustelun dynamiikkaan. Tutkielmani paitsi syventää ymmärrystä toisen korjauksista myös tarkastelee, kuinka podcastkonteksti vaikuttaa vuorovaikutuksen rakenteisiin ja käytäntöihin.

Esittelen luvussa 2 tutkimuskysymykseni ja -aineistoni. Tämän jälkeen kuvaan tutkielmani teoreettisen taustan luvussa 3. Sen yhteydessä avaan, millainen tekstilaji podcast on lingvistisen analyysin kohteena, ja määrittelen tutkielmani keskeiset, pääasiassa korjausjäsenyykseen liittyvät käsitteet.

Lisäksi esittelen aiempaa korjaustutkimusta ja keskusteluanalyttistä menetelmää. Tuon esiin tutkimustulokseni luvussa 4. Kokoan lopuksi tutkielmani tulokset yhteen ja pohdin valitsemani aineiston vaikutusta niihin luvussa 5.

2 TUTKIMUSKYSYMYKSET JA -AINEISTO

2.1 Tutkimuskysymykset

Kuvaan tutkielmassani podcastkeskustelussa ilmeneviä toisen korjauksia ja niiden esiintymisyhteyksiä. Tutkimuskysymykseni ovat seuraavat:

1. Millaisia toisen korjauksia symmetrisessä podcastkeskustelussa tehdään ja miten ne ratkaistaan?
2. Millaisissa symmetrisen podcastvuorovaikutuksen ongelmatilanteissa toisen korjauksia esiintyy?

Käsittelen kumpaakin kysymystä podcastaineistosta poimittujen esimerkkien avulla luvussa 4. Tarkastelen niitä keskustelunanalyttisin keinoin (ks. alaluku 3.4) ja kuvaan, millaisia ongelmia podcastvuorovaikutuksessa syntyy ja miten ne paikannetaan. Lisäksi käsittelen sitä, kuinka podcastkonteksti vaikuttaa toisen korjausten tuottamiseen. Olen kiinnostunut etenkin niistä tapauksista, joissa joku muu kuin ongelmauoron tuottaja itse nostaa vuoron korjausta vaativaksi.

2.2 Aineistona joovai?-podcast

Joovai? on Jami Kiskosen, Daniel Klimscheffskij'n ja Veeti Ossin podcast, jota he tekivät ja julkaisivat audiomuodossa Spotifyhin ja videokuvattuna Youtubeen vuosina 2020–2022. Vuonna 2024 podcast on saatavilla lisämaksua vastaan ainoastaan Spotifyssa, jossa sitä on mahdollista katsoa myös videokuvattuna. Podcastin sisältöä ei ole rajattu tiettyyn aiheeseen, vaan siinä keskustellaan elämästä vapaamuotoisesti nuorten miesten näkökulmasta (Kiskonen, Klimscheffskij & Ossi 2020: 0:58). Aiheiden polveileva vaihtelu ja esiintymisjärjestys viittaavat siihen, ettei podcastia ole käsikirjoitettu tiettyyn muotoon ennen nauhoittamista. Jaksojen pituus vaihtelee noin puolesta tunnista kahteen ja puoleen tuntiin.

Käytän tutkielmani aineistona joovai?-podcastin toisen tuotantokauden kymmenettä jaksoa ”Suomen pohjosin yhtäri lenkkarit jalassa?”. Kiskonen, Klimscheffskij ja Ossi vaihtavat siinä kuulumisia, kertaavat kulunutta kesää ja pohtivat, mitä he odottavat syksyltä. Jakso on tunnin mittainen, ja se on julkaistu 31.8.2021. Se on siis ajalta, jolloin podcast oli aktiivisesti käynnissä, eikä tieto myöhemmästä päättymisestä vaikuta jakson sisältöön tai rakenteeseen. Tämän vuoksi jakso noudattaa joovai?-podcastissa tyypillisesti käytettyä keskustelutyylä, mikä tekee siitä mielekkään tarkastelun kohteen.

3 TEOREETTINEN TAUSTA JA TUTKIMUSMENETELMÄ

Kuvaan tässä luvussa tutkielmani teoreettisen taustan sekä käyttämäni tutkimusmenetelmän. Määrittelen alaluvussa 3.1 lyhyesti podcastin käsitteen ja pohdin tekstilajin luonnetta lingvistisen analyysin kohteena. Tarkastelen myös symmetriselle podcastvuorovaikutukselle ominaisia piirteitä. Alaluvussa 3.2 esittelen keskustelunanalyysiin liittyvän korjausjäsennyksen ja käyn läpi siihen liittyvää käsitteistöä. Lisäksi tuon esiin tutkielmani kannalta olennaiset korjausaloitetyypit. Esittelen aiempaa korjaus-tutkimusta ja kuvaan, kuinka tutkielmani suhteutuu osaksi sitä alaluvussa 3.3. Lopuksi kuvaan alalu-vussa 3.4 tarkemmin keskustelunanalyysia tutkimusmenetelmänä ja pohdin tutkimusasetelmaani liit-tyviä eettisiä kysymyksiä.

3.1 Symmetrinen podcastkeskustelu suhteessa arkiseen ja institutio-naaliseen keskusteluun

Podcasting on teknologia, joka mahdollistaa itse tuotetun audio- ja videomateriaalin julkaisemisen digitaalisessa muodossa. Tekstilajina podcastille on ominaista sen tallentaminen. Sitä ei voi kuunnella suorana lähetyksenä. Tämän myötä tekstilajin voi hahmottaa blogin kaltaisena, joskin suullisena, ka-navana, jonka kautta tekijä välittää tuottamaansa sisältöä kuulijoille. (Dervin & Riikonen 2014: 80–81.)

Podcast edustaa sosiaalisen median genreä (Helasvuo, Johansson & Tanskanen 2014: 10), jossa suullinen vuorovaikutus yhdistyy digitaaliseen julkaisemiseen. Keskustelu rakentuu verrattain lyhyistä puheenvuoroista (Helasvuo ym. 2014: 22). Hakulisen (2009: 55) määritelmän mukaan epä-muodollinen, niin kutsuttu arkikeskustelu, viittaa vertaisten käymään suunnittelemattomaan keskus-teluun. Muodollisen, eli institutionaalisen keskustelun hän katsoo liittyvän esimerkiksi julkiseen esiintymiseen sekä tilanteisiin, joissa keskustelijat ovat toisilleen ennestään tuntemattomia. Podcast-keskustelut sijoittuvat määritelmällisesti arkikeskustelun viitekehykseen.

Tarkastelen symmetristä podcastkeskustelua eräänlaisena hybridimuotona, joka muistuttaa mo-nin tavoin arkikeskustelua mutta yhdistyy tavoitteellisuutensa perusteella myös institutionaaliseen vuorovaikutukseen. Pidän symmetrisen podcastkeskustelun ominaispiirteinä esimerkiksi keskusteli-joiden tasavertaisuutta, kevyttä ja arkista keskustelutyylä sekä vuorottelun joustavuutta. Sen erottaa kuitenkin arkikeskustelusta se, että se pyrkii saavuttamaan keskustelulle edeltä käsin asetetut tavoit-teet, joita voivat olla esimerkiksi kuulijan viihdyttäminen ja tiedon välittäminen. Lisäksi toisin kuin

arkikeskustelussa, keskustelijat ovat tietoisia tilanteen tallentamisesta, keskustelun julkisuudesta sekä yleisön läsnäolosta.

Symmetrisen podcastvuorovaikutuksen asettumista arkisen ja institutionaalisen vuorovaikutuksen välimaastoon on mahdollista hahmottaa Fairclough'n (1992) käsitteen *keskustelunomaistuminen* (conversationalization) avulla. Sillä viitataan tapaan, jolla sekä painettu että broadcastmuotoinen media pyrkivät jäljittelemään arkikeskustelun epävirallista sävyä (Hakulinen 2009; Chandler & Munday 2016). Keskustelunomaistumisen käsite havainnollistaa niitä tapoja, joilla mediaympäristössä tuotettu julkinen keskustelu jäljittelee arkikeskustelun tyyliä. Toisaalta symmetrisen podcastkeskustelun epämuodollisuus johtuu myös siitä, ettei se seuraa tiukkaa käsikirjoitusta. Keskustelu on ennalta-arvaamatonta ja luonteeltaan spontaania.

3.2 Korjausjäsenitys

Tutkielmani liittyy keskustelunanalyttiseen korjausjäsenityksen tutkimukseen. Korjausjäsenitys on yksi kolmesta jäsenitysmuodosta, joihin keskustelunanalyysi jaetaan. Kaksi muuta jäsenitystä ovat vuorottelu- ja sekvenssijäsenitys. (Lilja 2018: 156.) Ne tarkastelevat vuorovaikutuksen rakenteita ja toimintakokonaisuuksia. Korjausjäsenitys keskittyy niihin keinoihin, joilla keskustelijat tuovat esiin puheen tuottamisessa, kuulemisessa ja ymmärtämisessä esiintyviä ongelmia. Keskustelunanalyttisessä lähestymistavassa korjausjäsenityksen kiinnostuksen kohteena on se, miten keskustelijat paikantavat jonkin puheen kohdan korjausta vaativaksi ja kuinka he käsittelevät ongelmakohtaa. (Sorjonen 1997: 111–112.)

Vuoroa, joka sisältää jotakin vastaanottajalle epäselvää ja näin ollen korjausta vaativaa, nimitetään ongelmavuoroksi. Vuoron ongelmallisuus voi johtua esimerkiksi siitä, ettei vastaanottaja kuule tai ymmärrä sitä. Ongelma voi liittyä myös siihen, että vuoro poikkeaa odotuksista siinä kontekstissa, jossa se esitetään. (Haakana, Kurhila, Lilja & Savijärvi 2016: 255–260.)

Keskustelunanalyysissa korjaus nähdään prosessina, jossa keskustelijoiden roolit suhteutuvat siihen, kenen puheeseen havaittu ongelma paikantuu. Mahdolliset roolit ovat *itse* ja *toinen*. Näistä itse on se, jonka puheessa ongelma sijaitsee, ja toinen on keskustelukumppani. (Sorjonen 1997: 112.) Olen kiinnostunut tilanteista, joissa keskustelija paikantaa ongelman toisen puheesta.

Korjausaloitteella viitataan keskustelunanalyttisessä tutkimuksessa vuoroon, jolla puhuja ilmaisee jonkin edeltävän vuoron vastaanottamiseen liittyvän ongelman. Korjausaloite käynnistää keskusteluun välisekvenssin, jonka päättää preferoidusti ongelmavuoron tuottajan muodostama korjaava vuoro. (Haakana ym. 2016: 255.) Korjausaloitteen käynnistämää välisekvenssiä kutsutaan

korjausjaksoksi, ja se koostuu vähintään kahdesta eri puhujien tuottamista vuoroista (Sorjonen 1997: 125). Korjausjakso siis katkaisee keskustelun päälinjan ja pysähtyy käsittelemään tarkemmin siinä ilmennyttä ongelmaa (Haakana 2011: 36).

Sorjosen (1997: 113) mukaan ongelmavuoron vastaanottajalle mahdollisia paikkoja aloittaa korjausjakso ovat ongelmavuoroa seuraava vuoro sekä niin kutsuttu 4. position vuoro, jossa korjausaloite kohdistuu ongelmavuoroon, joka sijaitsee sekventiaalisesti kauempana aloitteesta. Haakana ym. (2016: 262) huomioivat, että tällaisessa yhteydessä esiintyvät korjausaloitteet ovat tyypiltään usein korjausaloitteen ja toiston yhdistelmiä (ks. esim. 10: *mikä kuva*), joilla pyritään muun muassa selvittämään viittaussuhteita ja tarkentamaan tunnettuina tarjottuja tarkoituksia. Käsittelem tällaisia tyypin korjausaloitteita tarkemmin alaluvussa 4.5.

Ongelmavuoron vastaanottajalla on käytössään useita korjausaloitetyyppejä, joilla hän voi paikantaa puheen ongelman. Erilaiset korjausaloitteet eroavat toisistaan sen suhteen, kuinka paljon ne osoittavat vastaanottajan kuulemistä ja ymmärtämistä. (Sorjonen 1997: 124.) Niitä kuitenkin yhdistää se, että ne jättävät ongelman varsinaisen korjaamisen ongelmavuoron tuottajan vastuulle (Haakana 2011: 36). Esittelen seuraavaksi tarkasteluni kohteena olevat korjausaloitteen tyypit. Etenen avoimista, koko edeltävään vuoroon kohdistuvista, korjausaloitteista aloitetyyppeihin, jotka paikantavat selkeämmin puheesta tietyn ongelmakohdan. Tarkastelen lopuksi ymmärrysehdokkaita, jotka tarjoavat ongelman osoittamisen lisäksi tulkinnan siitä, miten ongelmallinen puhe on mahdollista ymmärtää (Haakana ym. 2016: 272).

Korjausaloitteita, jotka eivät paikanna ongelmaa mihinkään tiettyyn vuoron kohtaan, kutsutaan avoimiksi (Robinson 2014; Haakana 2011: 36). Avointen korjausaloitteiden luokka määrittyy funktionaalisesti, ja avoin korjausaloite voi toteutua kielellisesti monin eri tavoin (Haakana ym. 2016: 258). Suomenkielisessä keskustelussa tyypillinen avoin korjausaloite on esimerkiksi *mitä*, sen variantti *tä(h)* sekä partikkeli *hä(h)* sellaisissa tilanteissa, joissa se esiintyy itsenäisenä vuorona (Haakana 2011: 36–37). Sorjosen (1997: 124) mukaan avoimilla korjausaloitteilla ilmaistaan yleensä joko kuulemisen tai ymmärtämisen ongelmia. Haakana (2011: 43) kuitenkin huomauttaa, etteivät tällaiset ongelmat välttämättä eroa toisistaan selvästi. Hänen mukaansa avoimella korjausaloitteella tosin on esiintymisympäristöjä, joiden piirteet ohjaavat tulkitsemaan ongelman liittyvän nimenomaan kuulemiseen tai ymmärtämiseen (ms. 44). Käsittelem avoimia korjausaloitteita tutkielmani alaluvussa 4.4.

Toisin kuin avoimet korjausaloitteet, kysymyssanat sekä kysymyssanan ja toiston yhdistelmät määrittyvät muotonsa perusteella korjausaloiteluokiksi (Haakana ym. 2016: 260). En tarkastele itsenäisten kysymyssanojen korjausaloiteluokkaa, sillä siihen lukeutuva korjausaloite esiintyy aineistosani ainoastaan kerran. Sen sijaan tarkastelen kysymyssanan ja toiston yhdistelmiä. Korjausaloitteina

toimiessaan ne ovat täsmällisiä, eli paikantavat korjaustarpeen ongelmavuoron tiettyyn kohtaan eli ovat luonteeltaan täsmällisiä.

Haakanan ym. (2016: 279) mukaan kysymyslauseiden rajaaminen korjaustutkimuksessa omaksi luokakseen on haastavaa. Tämä johtuu siitä, että osa kysymyslauseen muotoisista vuoroista voidaan sijoittaa muihin korjausaloiteluokkiin. Haakana ym. (2016: 280) erottavat tyypilliseksi kysymyslauseen muotoiseksi korjausaloitteeksi niin kutsutun ”*mikä on X -formaatin*” (vrt. esim. 4 *mikä tää teknologia on*). Tarkastelen analyysissäni (ks. alaluku 4.3) kysymyslauseiden korjausaloiteluokassa myös *mikä on X -formaatin* poikkeavia rakenteita (ks. esim. 5–6). Näissä tapauksissa perustelen, miksi olen sijoittanut korjausaloitteen kysymyslauseiden luokkaan, ja pohdin, olisiko tapauksen voinut analysoida myös toisin.

Kuvatut korjausaloitetyypit ovat huomioineet keskustelussa ilmenneen ongelman, mutta ne ovat jättäneet ongelman ratkaisun ongelmavuoron tuottajalle. Ymmärrysehdokkaat eroavat toisentyypisistä korjausaloitteista siinä, että ne paitsi huomioivat ongelman myös esittävät tulkinnan siitä, miten puheen ongelmakohta on ymmärrettävissä. Niillä esimerkiksi haetaan selvennystä tai tarkennusta edeltävän vuoron yksityiskohtaan. Ymmärrysehdokkaat eivät aina katkaise puheen päälinjaa yhtä selvästi kuin muut korjausaloitetyypit, sillä niiden esittämä tulkinta vaati vähimmillään vain vahvistuksen. (Haakana ym. 2016: 272–273.)

3.3 Aiempi korjaustutkimus

Korjaukset ovat olleet keskusteluanalyysissä keskeinen kiinnostuksen kohde jo tutkimusperinteen alusta lähtien. Ensimmäisen kattavan esityksen korjausjäsenyyksestä esittivät Schegloff, Jefferson ja Sacks (1977) artikkelissaan, jossa he kuvaavat korjauskäytänteiden systemaattisuutta arkikeskustelussa. He tunnistavat viisi korjausaloitetyppiä, jotka ovat avoin korjausaloite, kysymyssana, kysymyssanan ja toiston yhdistelmä, toisto ja ymmärrysehdokas. Tätä luokittelua ei kuitenkaan pidetä tarkastelussa tyhjéntävänä, vaan keskustelusta on heidän mukaansa löydettävissä myös muunlaisia korjauskäytänteitä (Schegloff ym. 1977: 369).

Suomalainen keskusteluntutkimus on keskittynyt institutionaalisten ja epäsymmetristen keskustelujen tutkimiseen. Esimerkiksi Lilja (2010) on tutkinut äidinkielisten ja kielenoppijoiden välisiä vuorovaikutustilanteita, joissa korjaukset ovat keskeisessä roolissa yhteisen ymmärryksen rakentamisessa. Arkikeskustelu on jäänyt suomalaisessa keskusteluntutkimuksessa vähemmälle huomiolle. Haakanan ym. (2016) artikkeli tarjoaa laajan katsauksen korjauskäytänteistä suomenkielisessä symmetrisessä arkikeskustelussa. Siinä he huomaavat, että suomalaisen arkikeskustelun yleisin

korjausaloitetyyppi on avoin korjausaloite. Haakanan ym. (2016) luokittelu tarjoaa mallin toisen korjausten analysointiin. He jaottelevat korjausaloitteet samoihin ryhmiin kuin Schegloff ym. (1977) mutta lisäävät siitä poiketen kysymyslauseet omaksi korjausaloiteluokakseen.

Hyödynnän tarkastelussani Haakanan ym. (2016) esittämää korjausaloitteiden jaottelua ja jäsenen analyysini sitä mukailleen. Lähestymistapa mahdollistaa podcastvuorovaikutuksen korjauskäytänteiden tarkastelun suhteessa aiempaan tutkimukseen, mikä avaa uusia näkökulmia vuorovaikutuksen dynamiikkaan symmetrisessä keskustelussa.

3.4 Keskustelunanalyttinen menetelmä

Keskustelunanalyysi pyrkii tunnistamaan, kuvaamaan ja analysoimaan niitä keinoja, jotka tuottavat sosiaalisen vuorovaikutuksen ja osallistujien välisen yhteisymmärryksen. Menetelmän kiinnostus kohdistuu siihen, millaisia käytänteitä sosiaalisen vuorovaikutuksen rakentamisessa ja jäsentämisessä hyödynnetään. (Harjunpää, Niemi & Sorjonen 2020: 898.) Keskustelunanalyttinen tutkimus on siis aineistolähtöinen, ja se perustuu vahvasti havaintoihin (Vatanen 2016: 235). Vuorovaikutus nähdään toimintana, josta pyritään löytämään säännönmukaisuuksia (Lilja 2018: 151).

Vuorovaikutusta tarkastellaan keskustelunanalyysissa osana tuottamiskontekstiaan, joka rakentuu vuoro kerrallaan erilaisten sosiaalisten toimintojen avulla. Huomio kiinnittyy siihen, millaiseksi toiminnaksi analysoitava vuoro on rakennettu ja miten sitä tulkitaan keskustelun seuraavassa vuorossa. (Lilja 2018: 159–160.)

Keskustelunanalyttisessä tutkimuksessa on perinteisesti oltu kiinnostuneita mahdollisimman luonnollisista keskustelutilanteista. Vatanen (2016: 236) mukaan keskustelu on luonnollista, kun sen asetelmaa ei ole muokattu esimerkiksi osoitetun haastattelijan avulla. Tutkielmani aineistoa voi pitää luonnollisena vuorovaikutuksena, sillä se on nauhoitettu ilman tietoa tutkimuksesta. Aineisto on autenttista podcastvuorovaikutusta, jonka piirteisiin kuuluu yleisön läsnäolon tiedostaminen mutta jota ei ole muovattu tutkimuksen tarpeisiin.

Olen käsitellyt tutkimusaineistoni keskusteluntutkimuksen konventioon kuuluvalla tavalla. Aineiston litterointi on tärkeä vaihe paitsi aineiston käsittelyn myös tutkimustulosten raportoinnin näkökulmasta. Työstin tarkastelemastani keskustelusta raakalitteraatin, jonka pohjalta koostin kokoelman aineistossani esiintyvistä korjaussekvensseistä ja ryhmittelin ne korjausaloitetyyppien mukaan. Tämän jälkeen viimeistelin litteraatin käsin Seppäsen (1997) kuvaamaa merkintätapaa mukailleen. Proessin aikana kävi ilmi, että aineistoesimerkkien irrottaminen muusta keskustelusta erilleen on haastavaa, sillä keskustelun sisällöt kietoutuvat tiiviisti yhteen ja analyysin kannalta olennaiset

yksityiskohdat ovat usein sekventiaalisesti kaukana itse korjausprosessista. Pyrin siihen, että aineistoimerkit ovat ymmärrettävissä sellaisinaan. Tarvittaessa olen lisännyt analyysin yhteyteen aineistoimerkin ymmärtämisen kannalta olennaista taustatietoa siitä, mitä keskustelussa on aiemmissa vaiheissa tuotu esiin ja miten nämä asiat liittyvät käsiteltävään esimerkkiin.

En kiinnitä litteraatissa huomiota sanattomaan viestintään, vaikka myös videomateriaalina saatavilla oleva keskustelutilanne mahdollistaisi sen. Keskityn ainoastaan sanalliseen vuorovaikutukseen, koska pidän podcastia ensisijaisesti audiomuotoisena tekstilajina ja videomateriaalia sen vaihtoehtoisena lisänä. Näin muut kuin puhutut viestit eivät pääsääntöisesti välity podcastin kuulijoille, jolloin ne eivät ole ensisijaisessa roolissa podcastin tulkinnan kannalta. Sanattoman viestinnän rajaaminen tarkastelun ulkopuolelle tuo myös selvemmin esiin podcastvuorovaikutuksen ominaispiirteitä.

Keskusteluanalyysissa on tapana antaa keskustelijoille pseudonyymit, eikä heitä näin ollen voida tunnistaa. En kuitenkaan pidä tätä tarpeellisena tässä tarkastelussa, sillä analysoimani keskustelutilanne on julkinen ja sen osallistujat ovat yleisesti tunnettuja. Käytän keskustelijoista heidän etunimiään.

Aineistonani toimiva joovai? on vuonna 2024 saatavilla vain Spotifyssa maksullisena. Aineisto on ”puolijulkinen”, sillä se on kaikkien saatavilla maksua vastaan. Spotifyn (2024) käyttöehdoissa ei ole linjausta, joka kieltäisi julkaisualustan materiaalin tutkimisen.

4 ANALYYSI

Tässä luvussa käsittelen tutkielmani tulokset. Esittelen aluksi aineiston korjausaloitteiden jakauman taulukon avulla alaluvussa 4.1. Tämän jälkeen siirryn laadulliseen analyysiin, jossa käsittelen aineistotapauksia korjausaloitetyypeittäin (ks. alaluvut 4.2–4.6).

4.1 Aineiston korjausaloitteiden jakauma

Aineistossani esiintyy useita korjausaloitetyyppejä, jotka tuottavat keskusteluun korjausjakson. Osa korjausjaksoista ratkaistaan yksinkertaisesti ongelman korjaavalla vuorolla, jonka toinen keskustelija hyväksyy. Aineistossa esiintyy kuitenkin myös tilanteita, joissa korjausyritystä ei hyväksytä sellaisenaan. Tämä saa aikaan monipolvisia korjausprosesseja, joissa ongelmaa käsitellään useiden korjausaloitteiden avulla.

Taulukko 1 kokoaa yhteen aineiston kielelliset korjausaloitteet, jotka aloittavat uuden korjausjakson huomioimalla keskustelusta uuden ongelmakohdan. Jos ongelmakohda ehtii kuitenkin muuttua korjauksen aikana (ks. esim. 2), siihen kohdistuva korjausaloite on merkitty taulukkoon. Jos samaan ongelmavuoroon on kohdistunut useita samanmuotoisia korjausaloitteita, taulukkoon on merkitty yksi tilannetta kohden. Näin se havainnollistaa, miten vuorovaikutuksen ongelmatilanteet havaitaan ja otetaan käsittelyyn. Käsittelen korjausyritysten hylkäämisestä seuraavia korjausaloitteita tarkemmin aineistoesimerkkien yhteydessä. Taulukossa 1 esitetty luokittelu mukailee Haakanan ym. (2016) esittämää jaottelua suomenkielisen arkikeskustelun korjausaloitetyypeistä.

Taulukko 1. Aineiston korjausaloitteiden jakauma (N = 30/1 h).

Korjausaloite	N
avoin	4
kysymyssana	1
kysymyssana + toisto	4
toisto	2
ymmärrysehdokas	9
kysymyslause	5
muut	5
Yhteensä	30

Aineistoni yleisimmät korjausaloitetyypit ovat ymmärrysehdokas ja kysymyslause. Tämä tukee päätelmää siitä, että keskustelijat pyrkivät podcastkontekstissa aktiivisesti mahdollisimman sujuvaan ja eteenpäin soljuvaan vuorovaikutukseen: Ymmärrysehdokkaat osoittavat, miten ongelmallinen puhe on ymmärrettävissä, eivätkä ne välttämättä aiheuta selvää katkosta keskustelun päälinjaan (Haakana 2016: 272–273). Kysymyslauseet puolestaan tuovat usein esiin keskustelun ongelmakohtaan niin selvästi, että tarvittava korjaus on helppo tehdä.

Käsittelen seuraavissa alaluvuissa korjausaloitteita tarkemmin aineistoesimerkkien avulla. Eteenen eniten esiintyneestä kohti vähiten ilmennyttä aloitetyyppejä. Jätän pääsääntöisesti tarkastelun ulkopuolelle yksittäistapaukset, joissa ongelmakohta paikannetaan kysymyssanan muotoisella korjausaloitteella. Sen aloittama korjausprosessi yksinkertainen, enkä pidä sen käsittelyä tarpeellisena tutkimuskysymyksen kannalta. Käsittelen kysymyssanan ja toiston yhdistelmiä sekä toistumuotoisia korjausaloitteita alaluvussa 4.5. Yksittäisen toistotapauksen tarkastelu on näin mielekkäämpää. Alaluvussa 4.6 käsittelen korjaukseen liittyviä rajatapauksia, jotka on merkitty taulukossa 1 muut-kategoriaan.

4.2 Ymmärrysehdokkaat

Käsittelen seuraavaksi aineistotapauksia, joissa korjausaloite tehdään ymmärrysehdokkaalla. Esittelen ensin yksinkertaisen tapauksen (ks. esim. 1), jossa ymmärrysehdokas ei katkaise selvästi keskustelun päälinjaa. Esimerkissä 2 kuvaan tilanteen, jossa ymmärrysehdokkaan kumoaminen johtaa monipolvisempaan korjausprosessiin. Tarkastelen viimeiseksi tilannetta, jossa ymmärrysehdokasvuoro tarjoaa vahvistettavaksi laajemman puheaineksen perusteella tehdyn päätelmän (ks. esim. 3).

Esimerkissä 1 Veeti kysyy, mitä Jami on tehnyt (r. 1). Ymmärrysehdokasvuoro (r. 3) pyrkii selvittämään, kohdistuuko rivin 1 kysymys tiettyyn ajankohtaan.

Esimerkki (1) Värkkäys (8.08–8.16)

01 Veeti: mitä jarmo ov värkänny .hhh
 02 (1.5)
 03 Jami: täl viikol vai
 04 Veeti: iha millo vaa,
 05 Jami: hihi=
 06 Veeti: =voit avautuu bro

Ymmärrysehdokkaan esittäminen toimii keinona varmistua siitä, millaista vastausta Veeti odottaa kysymykseensä. Jamin ymmärrysehdokasvuoroa (r. 3) edeltävän tauon voi tulkita viittaavan epävarmuuteen, mikä luo tarpeen korjausaloitteen tekemiseen. Ymmärrysehdokasvuorossaan Jami

eksplikoi (r. 3), että Veeti viittaa kysymyksellään (r. 1) kuluvaan viikkoon, ja asettaa tämän tulkinnan Veetin vahvistettavaksi. Esimerkin 1 ymmärrysehdokasvuoro koostuu substantiivilausekkeesta *täl viikol* ja *vai*-partikkelista. *vai*-loppuisuus tekee vuorosta tyypillisen suomen kielen ymmärrysehdokasvuoron (Haakana ym. 2016: 274).

Veetin korjausvuoro *iha millo vaa* (r. 4) ei kuitenkaan ota selvää kantaa ymmärrysehdokkaassa muotoiltuun päätelmään, mikä tekee vuoron sävystä huolettoman. Jami nauraa Veetin vuorolle, mikä viittaa siihen, että vuorosta voidaan löytää myös humoristinen ulottuvuus. Nauru välittää myös Jamin myönteistä suhteutumista, mikä viittaa siihen, että hän hyväksyy korjausvuoron.

Keskustelussa esiintyy myös tilanteita, joissa ymmärrysehdokkaiden päätelmiä ei hyväksytä sellaisenaan, mikä johtaa monimutkaisempaan korjausprosessiin. Tämän kaltainen tilanne on esillä esimerkissä 2. Daniel on ollut Pohjois-Suomessa (r. 14) lomalla ja kertoo, että hän söi sen aikana lihaa. Veetin vuorosta (r. 11) käy ilmi, ettei Daniel ole tehnyt näin pitkään aikaan. Tästä syystä lihansyönti kiinnostaa keskustelijoita, ja sitä käydään katkelmassa läpi yksityiskohtaisemmin ymmärrysehdokkaiden avulla.

Esimerkki (2) Kuivaliha (5.41–6.02)

01 Daniel: s- söin lihaa?
 02 Jami: porol lihaa=
 03 Daniel: =porol lihaa
 04 Jami: jee:[ss
 05 Veeti: [r- riistaa
 06 Daniel: kuivalihaa
 07 Veeti: noni (.) tota [kuivalihaa
 08 Jami: [ai kuivalihaa
 09 Daniel: mut yllä- yllytettiin siihe/ noku se oli
 10 jonku mummon=
 11 Veeti: =äijä syö lihaa ekaa kertaa tyyliin tänä vuo ja
 12 sit se syö jotain vitun biif tsörkii=
 13 Daniel: =eiku se oli tota tämmöne joku mummo joka piti siin
 14 nuorgamin koo kaupa vieres semmost pikku joku
 15 suveniör shop tyylistä ja si[t
 16 Jami: [okei
 17 Daniel: se oli ite duunannu sen j[ohonki
 18 Veeti: [no kyl mummon lihat pitää
 19 syödä

Jamin (r. 2) ymmärrysehdokasvuoro *porol lihaa* kohdistuu Danielin (r. 1) vuoroon, jossa hän kertoo syöneensä lihaa. Rivillä 3 Daniel vahvistaa ymmärrysehdokkaan toistamalla sen, ja rivillä 4 Jami hyväksyy korjauksen. Rivillä 5 Veeti kuitenkin pyrkii edelleen täsmentämään ongelmavuoron

(r. 1) *liha*-lekseemiä ymmärrysehdokkaalla *r- riistaa*. Daniel hylkää Veetin ymmärrysehdokkaan ja kertoo syöneensä riistan sijaan kuivalihaa (r. 6).

Veeti ja Jami eivät hyväksy Danielin korjaavaa vuoroa (r. 6), vaan ilmaisevat siihen liittyvän korjaustarpeen ongelmallisen lekseemin *kuivalihaa* toistolla (r. 7–8). Korjausaloitteena toistolla voidaan pyrkiä hakemaan selitystä (Haakana ym. 2016: 268), ja esimerkissä 2 Daniel tulkitsee korjaustarpeen liittyvän tähän. Se käy ilmi Danielin vuorosta (r. 9–10), jossa hän perustelee ja taustoittaa kertomaansa. Korjaus jatkuu riveillä 13–15, joilla Daniel kumoo Veetin (r. 11–12) vuorosta implikoidun oletuksen siitä, että syöty kuivaliha olisi ollut vain tavallista kuivalihaa, ja tuo ilmi, että kuivaliha oli peräisin nuorgamilaisen mummon *suveniör shopista* ('matkamuistomyymälästä'). Jamin *okei*-lausuma (r. 16) viittaa siihen, että hän hyväksyy korjauksen. Rivillä 17 Daniel vielä jatkaa korjausvuoron täsmentämistä, kunnes Veeti keskeyttää sen hyväksyntää osoittavalla vuorollaan *no kyl mummon lihat pitää syödä* (r. 18–19).

Esimerkissä 3 ymmärrysehdokkaalla haetaan selvennystä laajemman puhejakson perusteella tehtyyn päätelmään. Esimerkissä 3 Veeti kertoo suhtautumisestaan ruoanlaittoon ja syömiseen. Riveillä 14–15 Jami esittää ymmärrysehdokkaan muodossa tulkintansa Veetin edellä kertomasta (r. 1–9 ja 11–13), mikä johtaa aiheen tarkempaan käsittelyyn.

Esimerkki (3) Koko prosessi (35.21–36.28)

01 Veeti: mä rakastam mennä myös ravintolaa syömää mut se on se et
 02 mä oon ravintolas (.) se on hienosti sisustettu siel ong
 03 kynttilöi (.) siel on vähä ihmisii (.) se ruoka on hyvää
 04 (.) mul on hyvää seuraa toivottavasti (.) mä pääse
 05 juttelee juttui ja kuulee et muilt tarinoi mä (.)
 06 rakastan tota mut se itsessään jos mä meen yksil lidliin
 07 ostar ruokaa teen sitä ja syön sen mä en saa siit mitään
 08 irti (.) jos mä meen/ mimmin kaa lidliin (.) esitän et
 09 bataatti om mun kulli=
 10 Daniel: =he [he he
 11 Veeti: [hihittelen (.) teen sen mimmin kaa ruokaa ja sit me
 12 istutaa alas ja jutellaaj ja syödää ni mä rakastan tota
 13 koko prosessii
 14 Jami: mut (.) toihav vaam meinaa et sun seura ei oo sit niinku
 15 tarpeeks hyvää et se on t[äy-
 16 Veeti: [ei vaa ei vaa et se tekeminen
 17 itsessää ei oo mulle tarpeeks miele[nkiintosta
 18 Daniel: [nii
 19 Veeti: mä tarvii siihen s- l- ekstra spais eli ihmiskontakti
 20 vaikka (.) [tai ravintola (.) vaikka
 21 Daniel: [nii eli sul- sulle niinku ruual laitto
 22 itessään ei riitä vaan sen pitää olla sosiaalinen

23 tapaht[uma] jost' sä tykkäät siit sosiaalisest puolest
 24 Veeti: [juu]
 25 Daniel: siitä et ruoka saa=
 26 Veeti: =juu (.) mä oli itse asias just [harju
 27 Daniel: [mut onks se sit niinku
 28 lisäävä (.) juttu kuitenkin vai onks se sille[e et
 29 Veeti: [kyl se
 30 ruoka tuo siihe lisä spaissii=
 31 Daniel: =nii et sit se kuitenkin on niink[u plus]sa siihen
 31 Veeti: [joo joo]
 32 Veeti: mut siis mikä vaan tekeminen kenen kaa vaa on kivaa=
 33 Daniel: =juu

Veeti ei hyväksy ymmärrysehdokasta (r. 14–15) sellaisenaan, vaan hän hylkää sen jo ennen kuin Jami on tuottanut vuoron loppuun. Veeti selventää, etteivät ruuanlaitto ja syöminen ole hänen mielestään sellaisinaan kiinnostavia aktiviteetteja, vaan hän tarvitsee siihen *ekstra spais* (r. 16–17, 19–20).

Esimerkissä 3 kiinnostavaksi nousee myös Danielin vuoro (r. 21–23), jossa hän formuloi Veetin edellisten vuorojen sisällön uudelleen. Formulaatio ei siis pyri hakemaan selvennystä edeltävään puheeseen. Sen sijaan se osoittaa, että Daniel on ymmärtänyt Veetin vuoron (ks. Haakana ym. 2016: 272–273). Rivillä 24 Veeti hyväksyy formulaation *juu*-partikkelilla jo ennen kuin Daniel on saattanut sen loppuun. Hän kuitenkin toistaa vuoron vielä rivillä 26 aiemman päällekkäispuhunnan seurauksena.

Esimerkissä 3 korjaus liittyy Veetin pitkään puhejaksoon, joka luo tarpeen varmistua siitä, että se on ymmärretty oikein. Ymmärrysehdokasvuoro pyrkii selventämään vuoron sisältöä, jotta keskustelu pysyy aiheessa. Näin keskustelu säilyy mahdollisimman koherenttina, mikä on podcastkontekstissa mielekästä.

4.3 Kysymyslauseet

Seuraavaksi käsittelen tilanteita, joissa korjausaloite on kysymyslauseen muotoinen. Kysymyslauseiden rajaaminen on aiemmassa tutkimuksessa osoittautunut haastavaksi (ks. Haakana ym. 2016). Haakana ym. (2016: 280) tunnistavat tyypilliseksi kysymyslauseen muotoiseksi korjausaloitteeksi niin kutsutun ”*mikä on X* -formaatin”, jota käsittelen esimerkissä 4. Olen sijoittanut analyysissäni kysymyslauseiden korjausaloiteluokkaan myös *mikä on X* -formaatista poikkeavia rakenteita, joita tarkastelen esimerkeissä 5 ja 6. Molemmat sijoittuvat korjausaloiteluokittelussa ryhmien väliin. Käsittelen tätä tarkemmin näiden esimerkkien kohdalla.

Esimerkissä 4 on esillä tyypillinen *mikä on X*-formaattiin istuva kysymyslausekorjausaloite. Esimerkissä keskustelijat miettivät, miksi juuri siat löytävät tryffeleitä.

Esimerkki (4) Tryffelisika (42.17–42.29)

01 Daniel: tryffelisika (.) ne on ainoit jotka haistaa se ei mitään
 02 (.) kukaan ei tyylit tiedä tiedäs sitä teknologiaa=
 03 Veeti: =hehe
 04 Daniel: mut nehä haist[aa se
 05 Veeti: [he he /mikä tää teknologia o.
 06 Daniel: ja ne niiku=
 07 Veeti: =siis kouluttamatta vai
 08 Jami: he[he
 09 Daniel: [sitä mä en osaa s[anoo
 10 Veeti: [he he=
 11 Daniel: =mut siis niill' on niinku joku
 12 Veeti: sanot vaa possu lö[ytää
 13 Jami: [hehehe

Daniel käyttää vuorossaan rivillä 2 ilmausta *sitä teknologiaa*, johon Veeti tarttuu korjausaloitteellaan *mikä tää teknologia o.* (r. 5). Kun Daniel ei reagoi korjausaloitteeseen, Veeti esittää rivillä 7 ymmärrysehdokasvuoron, jonka tarjoaa vahvistettavaksi Danielille. Ymmärrysehdokasvuoro sisältää *siis*- ja *vai*-partikkelit. Näistä *siis* tarkoittaa tässä yhteydessä ymmärrysongelmaa eli Veeti haluaa tietää, liittyykö teknologia kouluttamiseen. *Vai* ilmaisee tarkistuskysymyksen omaisesti, että hän odottaa vuorolle vahvistusta (VISK § 807, § 1701).

Esimerkissä 4 ongelma liittyy käsitteen *teknologia* merkitykseen keskustelun kontekstissa, ja korjaukselta odotetaan ongelmallisen käsitteen selittämistä. Daniel kuitenkin ilmaisee, ettei itsekään tiedä aiheesta tarkemmin (r. 9). Vuoro ei ratkaise keskustelussa ilmennyttä ongelmaa, ja rivillä 11 Daniel tyytyy toteamaan, että *niill' on niinku joku*. Veeti ilmeisesti hyväksyy korjauksen (r. 12) ja saattaa sen itse loppuun. Veeti osoittaa vuorollaan, ettei aihe ollut hänelle tärkein selvitetävä, ja päätyy keventämään keskustelua. Lisäksi Jamin nauru (r. 13) viittaa siihen, että hän antaa Veetin edeltävälle vuorolle humoristista arvoa. Myös seuraavassa esimerkissä 5 korjausaloitteella haetaan tarkennusta aiemmin kerrottuun. Katkelmassa Veeti kertoo katkelmassa käyneensä ravintolassa ja kehuu syömäänsä annosta (r. 1–4).

Esimerkki (5) Hulluin kastike (36.39–37.01)

01 Veeti: mä oli mä olij just tänää (-) mun pitää sanoo harju
 02 kasis olin syömäs perunaa ja lihaa (0.5) s- tai sen
 03 nimi on siis menussa perunaa ja lihaa (0.5) oli iha
 04 v^uitu hyvää
 05 (0.5)

06 Daniel: mitä siin oli
 07 Veeti: siin ol[i (.) s]iin oli tota semmost perunaa
 08 Daniel: [he he]
 09 Veeti: j- sit (0.5) lihaa hh
 10 Daniel: mi- olik sii oikeesti mitääm muuta
 11 Veeti: se (.) mikä bernais kastike
 12 Daniel: v^hitu hullu=
 13 Veeti: =juu ja väh[äj jotai vihreet
 14 Daniel: [hulluin kastike
 15 Veeti: iha vitu hullu kastike

Veeti kertoo, että hänen annoksensa sisälsi perunaa ja lihaa. Daniel kysyy, mitä annos sisälsi (r. 6). Veeti vastaa toistamalla, että annoksessa oli *semmost perunaa* ja *sit lihaa* (r. 7, 9). On mahdotonta sanoa, pyytääkö Daniel tosissaan tarkennusta (r. 6) Veetin edellä kertomaan, vai pyrkiikö hän esimerkiksi vitsailemaan. Tämän myötä esimerkin 5 korjausaloite paikantuu selvemmin riville 10, jossa Daniel muotoilee kysymyksensä uudelleen. Hän tarkentaa kysymystään siten, että se pyrkii selvittämään, oliko annoksessa *oikeesti mitääm muuta*. Esimerkin 5 korjausvuoro sijoittuu riville 11. Siinä Veeti vastaa kysymykseen tuomalla ilmi, että annos sisälsi myös *bernais kastiketta*. Daniel hyväksyy korjauksen rivillä 12 toteamalla, että kyseinen kastike on *vitu hullu*. Rivillä 13 Veeti kertoo, että annoksessa oli myös *vähäj jotai vihreet*, minkä voi katsoa jatkavan korjausta. Vuoro kuitenkin keskeytyy Danielin päällekkäispuhunnan takia (r. 14), joka jatkaa hänen vuoroaan rivillä 12.

Esimerkissä 6 korjausaloitteella pyritään varmistumaan, onko odottamaton sisältö kuultu oikein. Ennen katkelmaa on keskusteltu ruuanlaiton mielekkyydestä. Jami toteaa katkelmassa, että pitää ruuanlaitosta *varsinki jos on jonku mimou^san kanss'* (r. 1–3).

Esimerkki (6) Kauppa (35.02–35.19)

01 Jami: mä fiilaa kyl sitäki ku mieltii just varsinki jos on
 02 jonku mimou^san kanss' et mieltii et mitä mitä tehääj ja
 03 si käydään kauppas j[a
 04 Veeti: [tost mä [tykkään
 05 Jami: [hihi[tellään kauppas
 06 Veeti: [tost mä tykkää=
 07 Jami: =mä esitä et bataatti om mun kulli ja kaikkee [tommost
 08 pientä
 09 Veeti: [juu tost
 10 mä tykkään (.) toi on hauskaa
 11 Daniel: venaa mitä sä sanoit vikana
 12 Veeti: bataatti on sen kulli
 13 Daniel: sä sanoit/ nii
 14 Veeti: juu=
 15 Daniel: =okei[i .hh

16 Jami: [he he

Korjausaloitteessa (r. 11) Daniel pyytää varmistusta Jamin edelliseen puheenvuoroon (r. 7). Rivillä 12 korjauksen tekee Jamin sijasta Veeti, joka toistaa omin sanoin Jamin esittämän ajatuksen (r. 7). Danielin vuoro *sä sanoit/ nii* (r. 13) viittaa siihen, että hän oli kuullut Jamin vuoron oikein jo aiemmin. Tämän korostaa, että esimerkissä 6 korjaustarve liittyy vuoron odottamattomuuteen. Se aiheuttaa tarpeen varmistua tulkinnasta.

Esimerkin 6 korjausaloitetta voi pitää myös avoimena korjausaloitteena, sillä *mitä sanoit* -tyyppiset rakenteet eivät välttämättä paikanna selvää ongelmakohtaa sitä edeltävästä puheaineksesta (ks. Haakana ym. 2016). Esimerkissä 6 *mitä sanoit* -ilmaukseen liittyy kuitenkin myös adverbiaali *vikana*, mikä kohdistaa korjaustarpeen tiettyyn vuoron osaan.

4.4 Avoimet korjausaloitteet

Seuraavaksi tarkastelen tilanteita, joissa toinen paikantaa keskusteluun liittyvän ongelman avoimella korjausaloitteella. Esimerkissä 7 ongelma liittyy ensisijaisesti ymmärtämiseen. Veeti on ilmaissut ennen katkelmaa, ettei pidä Danielin lakattujen kynsien väristä, sillä se muistuttaa hänestä nakkikastiketta. Rivillä 1 Jami vitsailee, että Danielin persoona muistuttaa kylmää nakkikastiketta. Danielin kysymyksestä muodostuu ongelmavuoro, kun hän tuo esiin, että jäähtyneen kastikkeen päälle syntynyt kalvoa kutsutaan *ketuksi* (r. 11–12).

Esimerkki (7) Kettu (1.01–1.19)

01 Jami: sä oot persoona[naki väh]ä semmone kylmä nakkik[astike
 02 Daniel: [.hhh] [lauantai-
 03 laua[ntain]e nakkakastik(h)e=
 04 Jami: [he he]
 05 Veeti: =yö- yön yli semmone istunu(h) (.) hellalla he he
 06 Daniel: ooks te[e kuullu et
 07 Jami: [se on iha vitun nästi se khouding si[in
 08 Veeti: [nii o=
 09 Jami: =ku [sä nostat sen
 10 Veeti: [just semmone
 11 Daniel: mä olin just kysymäs et tiesitteks et sen nimi on
 12 kuulemma kettu
 13 Veeti: mmitä(h)
 14 Daniel: et kastikkeen päälle jää kettu
 15 Jami: aa: (.) sama ku kahvi porot

Veetin avoin korjausaloite *mmitä(h)* (r. 13) osoittaa Danielin edelliseen vuoroon (r. 12) liittyvän ymmärrysongelman. Korjausaloite ei kohdistu mihinkään tiettyyn osaan vuorosta, vaan se jättää ongelman paikantamisen ja ratkaisemisen ongelmavuoron tuottajalle, Danielille. Tämän korjausvuoro *et kastikkeen päälle jää kettu* (r. 14) viestii, että hän tulkitsee korjausvaatimuksen kohdistuvan ongelmavuoron lausekkeeseen *sen nimi* (r. 11).

Esimerkissä 7 ymmärrysongelma liittyy *kettu*-lekseemin merkityksen epäselvyyteen keskustelun kontekstissa. Daniel viittaa kysymyksessään *ketun* tarkoitteeseen lausekkeella *sen nimi* (r. 11). Pronominin *se* käyttö varsinaisen viittauskohteen nimeämisen sijaan implikoi, että Daniel olettaa viittauskohteen olevan vastaanottajalleen tuttu (VISK § 1413). Veetin korjausaloite (r. 13) kuitenkin osoittaa, ettei näin ole.

Ongelmavuoron voi tehdä epäselväksi myös se, että sen esittäminen viivästyy keskustelussa tarkoitettua myöhemmäksi. Daniel pyrkii esittämään kysymyksensä jo rivillä 6. Tuolloin vuoro kuitenkin keskeytyy Jamin päällekkäispuhunnan vuoksi (r. 7). Kun Daniel saa esitettyä kysymyksensä riveillä 11–12, Veeti ei heti ymmärrä, mihin vuoron *se*-pronomini viittaa.

Korjauksen hyväksyy korjausaloitteen tuottaneen Veetin sijasta Jami vuorollaan *aa:* (r. 15), mikä viittaa siihen, ettei hänkään ymmärtänyt ongelmavuoron sisältöä. Koska Veeti ehti tehdä korjausaloitteen ensin, jättää Jami vastaavan tekemättä. Näin keskustelu etenee korjaukseen mahdollisimman nopeasti.

Vuoron prosessointia hankaloittaa myös se, että vuoro on kontekstissaan tavalla tai toisella yllättävä (Haakana 2011: 49). Esimerkissä 7 yllättävyys syntyy, kun *kettu*-lekseemillä viitataan selvästi johonkin muuhun kuin punaruskeaan koiraeläimeen. Esimerkissä 8 odottamattomuus ilmenee toisella tavalla. Ennen katkelmaa on käynyt ilmi, ettei Daniel ole ikinä käynyt Suomenlinnassa. Jami mainitsee, että Suomenlinna muistuttaa häntä keskiajasta, ja Veeti on asiasta samaa mieltä. Esimerkissä 8 Veeti jatkaa Suomenlinnan kuvailua (r. 1–2 ja 4).

Esimerkki (8) Suomenlinna (18.36–19.01)

01 Veeti: sä meet tiäks kakskyt minuuttii lautal stadin vittu
 02 kaupporilta (.) ja sit yhtäkkii sä oot tiäks=
 03 Jami: =se o outoo
 04 Veeti: saares (.) miss' ol linna
 05 Daniel: he he
 06 (1.5)
 07 Veeti: ja koo marketti randomisti kans=
 08 Daniel: =hä
 09 Veeti: si[is joo joo] siel o koo marketti ja oikeest
 10 Jami: [hyvä koo]

11 Daniel: hä.=
 12 Jami: =he he (.) faija iha innois[saa (.) @hä@
 13 Veeti: [siis jengi asuu siellä
 14 Daniel: häh (.) ei asu [miten ni]i
 15 Jami: [asuu asuu]
 16 Daniel: m[is ne siel asuu
 17 Veeti: [siel on puu rivarei/ (0.5) siel o puu rivareit.
 18 tiäks miss oj jotku piiat sum muut asunu ennev
 19 vanhan/ jengi asuu siel.
 20 Jami: maukkaastikki asuu

Danielin *hä*-partikkeli (r. 8) toimii avoimena korjausaloitteena. Korjausaloite kohdistuu Veetin edelliseen vuoroon (r. 7), jossa hän tuo ilmi, että Suomenlinnassa on *koo marketti randomisti kans*. Tieto yllättää Danielin, joka on muodostanut Jamin ja Veetin kertoman perusteella mielikuvan keski-aikaisesta ympäristöstä. Tämän vuoksi hänen on vaikea hyväksyä *koo market* osaksi sitä.

Veeti korjaa ongelmalliseksi nostettua vuoroaan rivillä 9, heti, kun Daniel on ilmaissut korjaustarpeen. korjaustarpeen (r. 8). Veeti pyrkii ratkaisemaan keskustelun ongelmakohtan *siel o koo marketti* toistolla, johon hän lisää sisältöä vahvistavat partikkeli-ilmaukset *siis joo joo* ja *oikeest*.

Rivillä 11 Daniel reagoi Veetin korjaavaan vuoroon (r. 9) *hä*-partikkelin toistolla. Tämä (r. 11) tulkitaan keskustelussa eri tavoin: Jamin vuorosta (r. 12) käy ilmi, että hän tulkitsee Danielin edellisen vuoron välittävän innostuneisuutta. Veeti puolestaan tulkitsee (r. 13), ettei Daniel hyväksy ongelmavuoron korjausta sellaisenaan vaan ilmaisee tarpeen lisäkorjaukselle. Veeti kertoo, että Suomenlinnassa on pysyvää asutusta, ja pyrkii sen avulla taustoittamaan ongelmavuorossa (r. 7) esittämäänsä väitettä lisää. Danielin *häh*-partikkeli rivillä 14 implikoi, että Veetin tieto oli hänelle uutta ja jälleen odottamatonta. Tämä käy ilmi siitä, että Daniel kieltää Veetin kertoman (*ei asu miten nii*).

Veetin ongelmavuoro (r. 7) mieltyy yhtäkkiä mieleen juolahtaneeksi yksityiskohdaksi. Se ei varsinaisesti vaihda keskustelun aihetta vaan hakee sisältöä aiemmasta keskustelusta. Samalla vuoro katkaisee sitä edeltävän hiljaisuuden. Vuoron synnyttämien korjausaloitteiden sekä niiden aktiivisen käsittelyn taustalla saattaa vaikuttaa myös pyrkimys säilyttää keskustelun sujuvuus.

4.5 Ongelmavuoroa toistavat korjausaloitteet

Tarkastelen tässä alaluvussa aineistoni tilanteita, joissa ongelma paikannetaan vuoron osan toistolla. Esimerkeissä 9 ja 10 korjausaloitteet ovat muodoltaan kysymyksen ja toiston yhdistelmiä. Esimerkissä 9 käsittelen tilannetta, jossa korjaustarve liittyy vuoron keskeytymisestä seuraavaan epäselvyyteen. Esimerkki 10 kuvaa tilanteen, jossa korjausaloitteella pyritään tarkentamaan tunnettuna esitettyä

substantiivilauseketta. Esimerkin 11 korjausaloite puolestaan toistaa ongelmalliseksi koetun, erimielisyyttä ennakoivan puheaineksen.

Esimerkissä 9 Daniel pohtii (r. 1–3), että ulkopuolelta tulevat odotukset pakottavat tavoitteelmaan menestystä, vaikka voimat eivät riittäisi. Ongelmavuoro paikantuu riville 12, jossa Jami alkaa kertoa omakohtaista esimerkkiä Danielin kuvailemasta ilmiöstä.

Esimerkki (9) Mitä oot hyvä (49.01–49.23)

01 Daniel: niinku jos sä oot (.) mieti jos sä oot joku laulaja
 02   sä oot tosi hyvä laulaja ni kaikkiha sul o sillee (.)
 03   #heii pitäiskö sun niinku laulaa tiäks jossai et#=
 04 Veeti: =emmää jaksa nyt laulaa
 05 Daniel: nii (.) /la- laula nytte
 06 Veeti: emmää nyt jaks' laulaa
 07 Daniel: jep=
 08 Jami: =he he
 09 Veeti: emmää viitti nyt
 10 Daniel: jep
 11   (1.0)
 12 Jami: vähä sama kum mä oon nii hyvä ba(h)-
 13 Veeti: mitä oot hyvä?
 14 Jami: bainii hhh
 15 Veeti: aijaa
 16 Jami: he nim mul o paineet

Jamin vuoro (r. 12) jää kesken, kun hän alkaa nauraa. Tämän seurauksena hänen vuoronsa ei sisällä täydennystä, jonka verbi-ilmaus *olla hyvä* vaatii. Esimerkin 9 korjausaloite *mitä oot hyvä?* (r. 13) paikantaa ongelmavuorosta selkeän ongelmakohdan. Se huomioi vaaditun täydennyksen puutteen ja pyytää selvennystä sille, missä Jami on hyvä. Rivillä 14 Jami korjaa edeltävää vuoroaan ilmaise-malla, että hän on hyvä *bainii*. Veeti hyväksyy korjauksen dialogipartikkelilla *aijaa* (r. 15).

Jamin vuoro *he nim mul o paineet* (r. 16) viittaa, että hänen edeltävät vuoronsa voidaan tulkita vitsiksi, jolla hän leikittelee keskustelun aiheena olleen *paineet* sanan äänteellistä ulkoasua muistut-tavalla *painia*-verbillä.

Ongelmavuoro (r. 12) sijoittuu keskustelussa eräänlaiseen akselikohtaan, jossa aihe olisi voinut vaihtua. Tähän viittaavat Danielin vuoro *jep* (r. 9), joka ei osoita keskustelulle tiettyä etenemissuun-taa, sekä tätä seuraava pitkä tauko. Koska keskustelun suuntaa ei ole määritetty, Jamilla on tilaa jatkaa jo esillä olevan aiheen käsittelyä näkökulmasta, joka on tulkittavissa humoristiseksi.

Esimerkissä 9 korjausaloite on tuotettu heti ongelmavuoroa seuraavassa vuorossa (r. 13). Haa-kana ym. (2016: 267) huomioivat, että kysymyssanan ja toiston yhdistelmiä käytetään usein tilan-teissa, joissa pyritään tarkentamaan esiin tuotuja tarkoitteita tai joissa ongelmavuoro on

sekventiaalisesti kauempana korjausaloitteesta. Esimerkin 9 korjausaloitetta voikin pitää epätyypillisenä. Seuraava esimerkki 10 kuvaa tilanteen, jossa korjausaloite (r. 12) ei välittömästi seuraa ongelmavuoroa (r. 7). Siinä keskustelijat muistelevat, ovatko he saunoneet Portsassa.

Esimerkki (10) Mikä kuva (29.08–29.32)

01 Veeti: ollaaks portsas saunot[tu
 02 Daniel: [onks portsas
 03 Jami: mä oon saunonu portsas
 04 Veeti: ollaaks me oltu ra al ((radalla))
 05 Daniel: mut oonks mä saunonu portsas
 06 Veeti: en tiiä
 07 Daniel: kun se on se yks kuva (.) ni oks mä saunonus sitä ennen
 08 Jami: ei[i
 09 Daniel: [tai ollu suihkus enn[en
 10 Jami: [se oli kesää
 11 (0.5)
 12 Veeti: mikä kuva
 13 Jami: suihkust mä en tiiä
 14 Daniel: mies böönat kuva
 15 Veeti: aa::=
 16 Daniel: =onks sitä ennen käyty suihkus
 17 Veeti: ei oltu suihkus ei olt[u saunas (.) oltiinks me saunas
 18 Daniel: [ois pitäny kyl käydä suihkus=
 19 Veeti: =eiku me oltii siin terdel vaa istumas sillo ottamas
 20 aurinkoo
 21 Daniel: okei
 22 Veeti: juomas (.) viskii tai jotai

Esimerkissä 10 ongelma liittyy epäselvään viittaussuhteeseen. Ongelmaksi nousee substantiivilauseke *se yks kuva* (r. 7), jonka mainitsemalla Daniel pyrkii selvittämään, onko hän saunonut ennen jonkin tietyn kuvan ottohetkeä. Jami vastaa Danielille kieltävästi (r. 8), mikä implikoi, että hän on ymmärtänyt, mitä kuvaa Daniel tarkoittaa. Substantiiviin *kuva* liittyy tarkenteet *se* ja *yks*. Ensin mainittu osoittaa, että Daniel olettaa tarkoitteen olevan toisille keskustelijoille tuttu. Toisaalta indefiniittinen *yks* ilmaisee, että tarkoitteen tunnistaminen saattaa edellyttää puhujalta lisäselvitystä. (VISK §1417.)

Veetin korjausaloite *mikä kuva* (r. 12) paikantaa selvän ongelmakohdan Danielin vuorosta (r. 7). Veeti osoittaa korjausaloitteella, ettei hän ole ymmärtänyt, mihin kuvaan Daniel viittaa. Rivillä 14 Daniel korjaa ongelmavuoroaan selventämällä, että hän tarkoittaa *mies böönat kuvaa*. Veeti hyväksyy korjauksen ymmärrystä ilmaisevalla vuorolla *aa::* (r. 15).

Esimerkissä 10 korostuu keskustelijoiden välisen ymmärryksen merkitys keskustelun etenemiselle. Jami toteaa rivillä 8, ettei Daniel ole saunonut ennen kuvan ottamista. Jami ei kuitenkaan osaa sanoa, onko Daniel käynyt suihkussa sitä ennen. Tämä käy ilmi rivin 13 vuorosta *suihkust mä en tiä*. Korjausprosessin seurauksena Veeti kuitenkin saa riittävästi tietoa hetkestä, johon Daniel viittaa, ja onnistuu yhdistämään kuvan ja tilanteen toisiinsa (r. 19–20, 22).

Esimerkki 11 kuvaa tilanteen, jossa korjausaloite ennakoi erimielisyyttä. Erimielisyyden ennakointi on nähtävissä korjausaloitteena, koska se nostaa esiin ongelmalliseksi koetun elementin ja tarjoaa toiselle mahdollisuuden korjata sitä (Haakana ym. 2016: 271). Esimerkissä 11 Daniel kertoo, että hänen huonekasviensa on selvittävä keinotekoisien valon avulla talon julkisivuremontin ajan (r. 2, 8–9). Ongelmallisiksi muodostuvat eriävät mielipiteet siitä, milloin kasvit pärjäisivät seuraavan kerran päivänvalolla.

Esimerkki (11) Kasvivalo (23.54–24.17)

01 Veeti: onks sul ikkunalautoja
 02 Daniel: on mut meil on julkisivurempa .hh
 03 Veeti: hh[h
 04 Daniel: [sinne ei tuu oikeesti niinku päiväv valoo täl
 05 hetkel (0.5) nimeksikä[än n]ii
 06 Veeti: [.hhh]
 07 (1.0)
 08 Daniel: kyl ne selvii (0.5) tommosel tekovalollaki mut
 09 (0.5) tammikuuhu asti pitäs kekkaa nii[nku j]otai
 10 Jami: [mhmm,]
 11 Daniel: monstera selvii hyvi peikollehti
 12 Veeti: ai tammikuuhu asti (.) valoo on seuraavaks vittu
 13 (0.5)
 14 Daniel: maaliskuus
 15 Veeti: nii.hh

Esimerkissä 11 Veetin korjausaloite (r. 12) kohdistuu Daniel vuoroon (r. 8–9), jossa Daniel toteaa, että kasvit tarvitsisivat tekovaloa tammikuuhun asti. Korjausaloite *ai tammikuuhu asti* toistaa ongelmalliseksi koetun elementin ja tarjoaa Danielille mahdollisuuden muokata kantaansa itse sen sijaan, että esittäisi erimielisen kannanoton. Korjausaloitevuoron (r. 12) loppuosa *valoo on seuraavaks vittu* ei esitä selvää eriävää kanta vaan täsmentää, mihin tilanteen ongelmallisuus liittyy. Myös vuoroa seuraava tauko (r. 13) tukee päätelmää, että Veeti ei itse pyri osoittamaan vastausvaihtoehtoa käsitelyyn kysymykseen. Ongelma ratkeaa rivillä 14, kun Daniel täydentää korjausaloitevuoron (r. 12) lekeemillä *maaliskuus*. Veeti hyväksyy korjauksen *nii.hh*-partikkelilla rivillä 15.

4.6 Korjauksen rajankäyntiä

Käsittelen seuraavaksi tilanteita, joissa on jokin kielenaines, joka on mahdollista tulkita korjausaloitteeksi muotonsa perusteella mutta jonka funktio on pikemmin tiedon vastaanottaminen. Aineistosta esiin nousseet korjauksen *rajatapaukset* ovat muodoltaan vuoron sisällön toistoa, johon kahdessa viimeisessä esimerkissä liittyy *ai*-partikkeli (ks. esim. 14 ja 15). Haakana ym. (2016) kiinnittävät huomiota samaan ilmiöön. He huomioivat artikkelissaan myös toistot, joiden tavoitteena on vastaanottaa uutta tietoa. Niitä voi pitää ”korjausaloitestatuksestaan epäselvempinä”. Ne osoittavat, että vuorossa on jotain poikkeuksellista tai odottamatonta, joka halutaan käsitellä lisää, tuomatta kuitenkaan esiin eriävää mielipidettä. (Haakana ym. 2016: 271.) Esimerkit 12–13 havainnollistavat tätä.

Esimerkeissä 12 ja 13 korjausaloitteeksi tulkittavissa olevat vuorot ovat ongelmavuoron yksittäisen lausekkeen identtisiä toistoja. Esimerkissä 12 Jami kertoo, ettei ole juonut kesällä alkoholia (r. 1). Korjausaloite paikantuu riville 3, jossa Daniel toistaa Jamin käyttämän ilmauksen *nolla keitto*. Esimerkissä 13 puolestaan Daniel kertoo löytäneensä lakkoja (r. 1), ja rivillä 2 Veeti toistaa Danielin edellisen vuoron osan *lakkoja*.

Esimerkki (12) Nolla keitto (58.39–58.50)

```
01 Jami:   mä join nolla keitto kesäl
02         (1.0)
03 Daniel: /nolla (.) keitto[o.
04 Jami:           [nolla keitto,
05 Daniel: entä huome
06         (1.5)
07 Jami:   nolla keitt[oo
08 Daniel:           [syyskuu eka
09         (1.0)
10 Jami:   nolla keitto (.) ehkä keitotont keitto saunas
```

Esimerkki (13) Löytö (4.50–4.56)

```
01 Daniel: lakkoja (0.5) löytyi=
02 Veeti:  =lakkoja,
03 Daniel: löytyi
04 Veeti:  söit,
05 Daniel: söin
06 Veeti:  maistui
```

Esimerkissä 12 korjausaloitteen (r. 3) prosodia osoittaa, että vuoro oli sisällöltään odottamaton. Korjausaloite tarjoaa Jamille mahdollisuuden vahvistaa sanomansa. Rivillä 4 Jami tekee näin identtisellä toistolla. Näin käydään läpi kolmen vuoron korjaussekvenssi, jossa vahvistetaan toistoilla keskustelijoiden poikkeuksellisenä pitämä tieto. Suomen kielelle tyypillisellä tavalla sanattomalla

viestinnällä, esimerkiksi äänenpainoilla ja intonaatioilla, on keskeinen osa merkityksen rakentumisessa. Esimerkissä 13 on hyvin samanlainen tilanne. Ongelmavuorossa Veeti (r. 2) toistaa edellisen vuoron osan *lakkoja*, jonka Daniel täydentää loppuun seuraavalla rivillä (r. 3). Tässä vahvistusta odotettava tieto on harvinaisen marjalajin löytyminen.

Esimerkeissä 14 ja 15 toistoa edeltää *ai*-partikkeli. Haakana ym. (2016) rajaavat tutkimuksessaan käsittelyn ulkopuolelle sellaiset tapaukset, joissa toistettavana elementtinä on pelkkä verbi. He perustelevat tätä muun muassa sillä, että toinen puhuja ei välttämättä reagoi toistoon millään tavalla. Näissä esimerkeissä verbiin kuitenkin yhdistyy partikkeli *ai*, mikä vahvistaa vuoron korjaavuutta.

Esimerkki (14) Lihan syöminen (6.02–6.19)

01 Daniel: nii sit mut yllytettiin siihen silleen et @syä toi@ (.)
 02 ja sit mä @no ok mä syön ton@ (.) ja se oli kyl vähä
 03 wäkkii mut
 04 (0.5)
 05 Veeti: ai oli
 06 Daniel: oli se vähän semost (0.5) siin maistuu semmonen tieks
 07 (.) uloste (.) vähä mukaan
 08 Veeti: mut semost se oikee liha o (.) maistuu pask[alt ja
 09 vittu metsäs temmeltämiselt
 09 Daniel: [he he
 10 Jami: he he

Esimerkki (15) Värinokkonen (24.45–25.04)

01 Veeti: jyu: mun sisko sano kans tost (.) värinokkosest
 02 Daniel: niin ku se o hauska ku siin ei oo niinku (.)
 03 lehtivihreetä oikeestaa et miten se niinku toimii edes
 04 Veeti: nii em mää tiiä
 05 Daniel: ei [ei riitä]
 06 Veeti: [mut sijis ne on vihreet ne lehdet kun ne t- kasvaa
 07 (0.5)
 08 Daniel: ai on?
 09 Veeti: no kato toi toi (.) yks=
 10 Daniel: =näytä (.) näytä nopee
 11 Veeti: yks lehti just tost on kasvanu .hh
 12 Daniel: katov vaa

Esimerkissä 14 korjausaloite sijoittuu rivin 5 vuoroon, jolla Veeti reagoi Danielin kuvaukseen kokemansa ateriatilanteen tapahtumista (r. 1–3). Veeti osoittaa korjausaloitteellaan omalla tavallaan myötätuntoa Danielia kohtaan ja pitää samalla itsensä aktiivisena vuorovaikutuksen osapuolena. On mahdollista, että myös podcastkontekstin vaikutus nousee tässä esiin: sanallisen viestinnän painoarvo korostuu, kun keskustelun osapuolet tietävät, että myötätuntoa ei voi välittää yleisölle esimerkiksi

elein tai ilmein. Daniel jatkaa kuvaustaan riveillä 6 ja 7 perustellen riveillä 2 ja 3 esittämäänsä arviota *se oli kyl vähä wäkkii*. Veeti hyväksyy korjausvuoron ilmaisemalla, että hän on samaa mieltä Danielin kanssa (r. 8–9).

Esimerkissä 15 Danielin korjausaloite *ai on?* (r. 8) kohdistuu Veetin rivillä 6 esiin tuomaan tietoon siitä, että värinokkosen lehdet ovat kasvaessaan vihreät. Danielin vuoro (r. 2–3) osoittaa, että tieto on hänelle uusi, ja pyytää korjausaloitteellaan Veetiä vahvistamaan sen. Ongelma ratkeaa, kun Veeti oletettavasti näyttää (r. 9 ja 11) värinokkosta kodissaan, joka toimii nauhoitusstudiona. Danielin vuoro *katov vaa* (r. 12) ilmaisee paitsi yllättyneisyyttä myös sen, että hän hyväksyy korjauksen.

On mahdollista, että *ai*-partikkelin käyttö on luonnollinen osa keskustelijoiden idiolektia ja sellaisena vakiintunut korjausrakenteen osa (ks. myös esim. 11). Se kuuluu myös suomalaiseen keskustelukäytäntöön, jossa dialogipartikkeleilla on keskeinen osa (ks. Koivisto 2017). Syntyy vaikutelma, että *ai* vahvistaa korjausaloitteen painoarvoa ja siihen reagoidaan erottuvasti. Tämä nousee selvästi esiin, kun tarkastellaan esimerkkien 12 ja 13 korjausaloitteita, joissa partikkelia ei käytetä: niissä korjausvuoro ainoastaan vahvistaa korjausaloitteen sisällön sen sijaan, että selittäisi ongelmavuoron sisältöä tarkemmin.

5 PÄÄTÄNTÖ

Tässä tutkielmassa olen tarkastellut toisen korjauksia joovai?-podcastin jaksossa. Toisen korjaukset podcastkontekstissa osoittautuvat kiinnostavaksi tarkastelun kohteeksi. Niiden kautta voi ymmärtää kielenkäytön ajallista ja kontekstuaalista vaihtelua sellaisessa keskustelutilanteessa, jota on tois- taiseksi tutkittu vähän siihen nähden, että podcastit ovat suosittu ja paljon kulutettu tekstilaji. Aineis- toni sisältää lukuisia korjausaloitteita, ja ne osoittautuvat aktiiviseksi sanallisen viestinnän keinoksi, jolla tartutaan toisen keskustelijan puheen epäselviin ja odottamattomiin sisältöihin.

Odotin podcast- ja arkikeskustelulla olevan monia yhdistäviä piirteitä, ja aineistoni esimerkit tu- kevat tätä näkemystä. Podcast- ja arkikeskustelussa esiintyy monia samoja korjausaloitetyyppejä, ja kumpikaan niistä ei perustu mihinkään voimakkaasti määriteltyyn muotoon ja etenemistapaan. Kuten arkikeskustelussa, myös tarkastelemassani podcastvuoropuhelussa on monia spontaaneja ja ennakoi- mattomia käännteitä ja osuuksia, jotka luovat korjausaloitteille tilaa ja tarpeen.

Arkikeskusteluista poiketen tarkasteleman podcastaineisto sisältää ainoastaan vähän avoimia korjausaloitteita. Tekstilaji sisältää odotuksen keskustelun luontevasta ja sujuvasta etenemisestä, ja syntyy vaikutelma, että tähän pyritään tuomalla esiin erottuvia ongelmia toisen puheesta vaihtoehtoi- silla korjausaloitetyypeillä. Etenkin ymmärrysehdokkaiden runsaslukuisuus tukee päätelmää siitä, että keskustelijat huolehtivat aktiivisesti intersubjektivisuuden ylläpidosta, mikä yhdistää heitä sekä toisiinsa että yleisöön. Korjausrakenteiden mahdollistama ymmärretyksi tuleminen on välttämä- töntä vuorovaikutuksen sujuvan etenemisen kannalta.

Podcastkeskustelun erityispiirteiden tunnistaminen edellyttää laajempien aineistojen tarkastelua, sillä tekstilaji on varsin monipuolinen. On mahdollista, että podcasteja tuotetaan täsmällisemmin pro- filoiduille yleisöille kuin aiempia, esimerkiksi radiota varten tallennettuja keskusteluja, on tuotettu. Podcastien kulutus perustuu suurelta osin ”sisäänpääsymaksuihin” mihin liittyy se, että ne tuotetaan usein kaupallisille alustoille. Myös tämä voi vaikuttaa epäsuorasti tai suoraankin keskustelujen luon- teeseen ja tavoitteisiin.

Olisi myös kiinnostavaa lähestyä podcastkeskustelujen erityispiirteitä vertaamalla niitä esimer- kiksi samankaltaisen sosiaalisen ryhmän tuottamiin muihin keskusteluaineistoihin. On mahdollista, että erityispiirteitä olisi näin menetellen jopa helpompaa tunnistaa kuin podcasteja keskenään vertai- lemalla. Keskinäisen vertailun kiinnostavinta antia puolestaan voisi olla ymmärrys siitä, millaisilla kielellisillä keinoilla erilaisissa podcasteissa operoidaan ja mistä mahdolliset erot saattaisivat johtua. Kokonaisuutena tarkasteltuna voidaankin todeta, että podcastkeskustelut ovat rikas ja moniulotteinen tutkimuskohde, jota voidaan lähestyä hyvin monista kielentutkimuksen näkökulmista.

LÄHTEET

Aineistolähde

KISKONEN, JAMI – KLIMSCHIEFFSKIJ, DANIEL – OSSI, VEETI 2021: *joovai?*-podcast. Tuotantokausi 2, jakso 10: Suomen pohjosin yhtäri lenkkarit jalassa? Spotify.

Kirjallisuuslähteet

CHANDLER, DANIEL – MUNDAY, ROD 2016: *A Dictionary of Media & Communication*. Oxford: Oxford University Press.

DERVIN, FRED – RIIKONEN, TANJA 2014: Itsen teknologiat. Tutkimus identiteeteistä kulttuurienvälisissä podcast-lähetyksissä. Teoksessa Marja-Liisa Helasvuo, Marjut Johansson, Sanna Tanskanen (toim.), *Kieli verkossa. Näkökulmia digitaaliseen vuorovaikutukseen* s. 75–104. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

FAIRCLOUGH, NORMAN 1992: *Discourse and Social Change*. Cambridge: Polity Press.

HAAKANA, MARKKU 2011: *Mitä ja muut avoimet korjausaloitteet*. – *Virittäjä* 115 (1) s. 36–67.

HAAKANA, MARKKU – KURHILA, SALLA – LILJA, NIINA – SAVIJÄRVI, MARJO 2016: Kuka, mitä, häh? Korjausaloitteet suomalaisessa arkikeskustelussa. – *Virittäjä* 121 (2) s. 255–292.

HAAKANA, MARKKU – VISAPÄÄ, LAURA 2014: *Eiku* – korjauksen partikkeli? – *Virittäjä* 118 (1) s. 41–71.

HAKULINEN, AULI 2009: Conversation types. Teoksessa Sigurd D’hondt, Jef Verschueren, Jan-Ola Östman (toim.), *The Pragmatics of Interaction* s. 55–65. Amsterdam: John Benjamins.

HARJUNPÄÄ, KATRIINA – NIEMI, JARKKO – SORJONEN, MARJA-LEENA 2020: Keskustelunalyysi ja vuorovaikutuslingvistiikka. Teoksessa Milla Luodonpää-Manni, Markus Hamunen, Reetta Konstenius, Matti Miestamo, Urpo Nikanne, Kaius Sinnemäki (toim.), *Kielentutkimuksen menetelmiä I–IV* s. 896–941. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

HELASVUO, MARJA-LIISA – JOHANSSON, MARJUT – TANSKANEN, SANNA-KAISA 2014: Johdatus digitaaliseen vuorovaikutukseen. Teoksessa Marja-Liisa Helasvuo, Marjut Johansson, Sanna Tanskanen (toim.), *Kieli verkossa. Näkökulmia digitaaliseen vuorovaikutukseen* s. 9–28. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

KISKONEN, JAMI – KLIMSCHIEFFSKIJ, DANIEL – OSSI, VEETI 2020: *joovai?*-podcast. Tuotantokausi 1, jakso 1: Pilotti. Spotify.

KURHILA, SALLA – LILJA, NIINA 2017: Toisto ja korjauksen rajat. – *Virittäjä* 121 (2) s. 213–243.

KOIVISTO, AINO 2017: Uutta tietoa vai oivallus? Eräiden dialogipartikkelien tehtävistä. – *Virittäjä* 121 (4) s. 473–499.

LILJA, NIINA 2010: *Ongelmista oppimiseen. Toisen aloittamat korjausjaksot kakkoskielisessä keskustelussa*. Jyväskylä Studies in Humanities 146. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

LILJA, NIINA 2018: Keskustelunalyysi vuorovaikutuksen tutkimuksen menetelmänä. Teoksessa Raine Valli (toim.), *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin* s. 149–169. Jyväskylä: PS-kustannus.

LAAKSONEN, SALLA-MAARIA – MATIKAINEN, JANNE 2013: Tutkimuskohteena vuorovaikutus ja keskustelu verkossa. Teoksessa Salla-Maaria Laaksonen, Janne Matikainen, Minttu Tikka (toim.),

- Otteita verkosta. Verkon ja sosiaalisen median tutkimusmenetelmät* s. 193–215. Tampere: Vastapaino.
- ROBINSON, JEFFREY D. 2014: What "What?" tells us about how conversationalists manage intersubjectivity. – *Research on Language and Social Interaction* 47 s. 109–129.
- SCHEGLOFF, EMANUEL – JEFFERSON, GAIL – SACKS, HARVEY 1977: The preference for self-correction in the organization of repair in conversation. – *Language* 53 (2) s. 361–382. Cambridge: Cambridge University Press.
- SEPPÄNEN, EEVA-LEENA 1997: Vuorovaikutus paperilla. Teoksessa Liisa Tainio (toim.), *Keskustelunanalyysin perusteet* s. 18–31. Tampere: Vastapaino.
- SORJONEN, MARJA-LEENA 1997: Korjausjäsenitys. Teoksessa Liisa Tainio (toim.), *Keskustelunanalyysin perusteet* s. 111–110. Tampere: Vastapaino.
- SPOTIFY 2024: Spotifyn käyttöehdot. Päivitetty 15.2.2024.
<https://www.spotify.com/fi/legal/end-user-agreement/>. (28.11.2024).
- TOMASELLO, MICHAEL 2008: *Origins of Human Communication*. Cambridge, MA: MIT press.
- VATANEN, ANNA 2016: Keskustelunanalyysin tutkimusprosessi. Teoksesessa Melisa Stevanovic, Lindholm Camilla (toim.), *Keskustelunanalyysi: kuinka tutkia sosiaalista toimintaa ja vuorovaikutusta* s. 235–249. Tampere: Vastapaino.
- VISK = HAKULINEN, AULI – VILKUNA, MARIA-KORHONEN, RIITTA – KOIVISTO, VESA – HEINONEN, TARJA RIITTA – ALHO, IRJA 2008: *Iso suomen kieliopin verkkoversio*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Kotimaisten kielten tutkimuskeskus, Helsingin yliopiston suomen kielen ja kotimaisen kirjallisuuden laitos.
<https://kaino.kotus.fi/visk/etusivu.php>. (16.11.2024).

LIITE 1

Litterointimerkit (Seppänen 1997)

.	laskeva intonaatio prosodisen kokonaisuuden lopussa
,	tasainen intonaatio prosodisen kokonaisuuden lopussa
?	nouseva intonaatio prosodisen kokonaisuuden lopussa
/	seuraava sana lausuttu ympäristöä korkeammalta
<u>heti</u>	(alleviivaus) painotus tai sävelkorkeuden nousu muualla kuin sanan lopussa
[	päällekkäispuhunnan alku
]	päällekkäispuhunnan loppu
(.)	mikrotauko: 0.2 sekuntia tai vähemmän
(0.4)	mikrotaukoa pidempi tauko; pituus on ilmoitettu sekunnin kymmenesosina
> <	(sisäänpäin osoittavat nuolet) nopeutettu jakso
< >	(ulospäin osoittavat nuolet) hidastettu jakso
e::i	(kaksoispisteet) äänteen venytys
KYLLÄ	(kapiteelit) äänen voimistaminen
.hhh	sisäänhengitys; yksi h-kirjain vastaa 0.1 sekuntia
hhh	ulohengitys
he he	naurua
k(h)yllä	suluissa oleva h sanan sisällä kuvaa ulohengitystä; useimmiten kyse nauraen lausutusta sanasta
# #	nariseva ääni
@ @	äänen laadun muutos
si-	(tavuviiva) sana jää kesken
s'tä	(rivinylinen pilkku) vokaalin kato
k iva	(lihavointi) voimakkaasti äännetty konsonantti
(( ))	kaksoissulkeiden sisällä litteroijan kommentteja ja selityksiä tilanteesta